

Rechter: Dienst mag AfD niet extreemrechts noemen

[Achtergrond](#) - 27 februari 2026 - Auteur: Wiebke Pittlik

De Duitse veiligheidsdienst Verfassungsschutz heeft onvoldoende onderbouwd dat de partij Alternative für Deutschland (AfD) rechts-extremistisch is, oordeelde een rechtbank in Keulen donderdagmiddag.

De veiligheidsdienst verdenkt de AfD al langer van rechtsextremisme. Na uitgebreid onderzoek bestempelde de dienst de partij in mei vorig jaar als 'bewezen rechts-extremistisch'. Die kwalificatie geeft de dienst extra bevoegdheden om de partij nog beter in de gaten te kunnen houden.

De AfD vocht die kwalificatie aan via de rechter. In een tussenvonnis kwam de bestuursrechtbank in Keulen donderdag tot de conclusie dat de veiligheidsdienst de partij voorlopig niet bewezen rechts-extremistisch mag noemen. Uit het aangedragen bewijs komt wel naar voren dat er doelen worden nagestreefd die in strijd zijn met de grondwet en de democratische rechtsorde, maar niet dat de partij in zijn geheel rechts-extremistisch is, aldus het vonnis.

De veiligheidsdienst heeft alleen bewijs uit openbare bronnen aangedragen. Op basis daarvan concludeerde de dienst vorig jaar dat de partij een etnisch volksbegrip heeft dat niet strookt met de vrije democratische rechtsorde omdat het gericht is op uitsluiting en ongelijke behandeling van bepaalde bevolkingsgroepen. Toen de AfD naar de rechter stapte, heeft de dienst die inschatting niet meer gecommuniceerd en ook het persbericht werd van de website verwijderd. De veiligheidsdienst kan tegen deze uitspraak in beroep gaan, en het wachten is ook nog op de uitspraak in de bodemprocedure, schreef nieuwswebsite [Tagesschau](#).

Partijverbod

De inschatting van de veiligheidsdienst is ook relevant voor de discussie over een eventueel verbod van de AfD. Daarover is de politiek verdeeld. De grondwet biedt die mogelijkheid, maar in de praktijk is het heel lastig om een partij te verbieden. Het is een zeer zwaar middel in een democratie en daarom zijn de criteria voor een partijverbod streng. Ze staan in artikel 21 van de [Duitse grondwet](#) en zijn nader uitgewerkt door het [Constitutioneel Hof](#). Zo'n verbod kan alleen worden

aangevraagd door de bondsregering, de Bondsdag of de Bondsraad (de vertegenwoordiging van de deelstaten).

Het Constitutioneel Hof moet vervolgens nagaan of de partij volgens haar doelstellingen of het gedrag van haar aanhangers erop uit is de democratie te ondermijnen. De partij moet ook op actieve en agressieve wijze de vrije democratische orde willen afschaffen. En ze moet zoveel invloed hebben dat ze ook daadwerkelijk een gevaar vormt. De hele procedure neemt vele maanden - zo niet jaren - tijd in beslag.

Tot nu toe zijn in het naoorlogse Duitsland twee partijen verboden: de rechts-radicalen SRP in 1952 en de communistische KPD in 1956. Bij de rechtsextreme NPD is het twee keer geprobeerd en beide keren niet gelukt.

Tegenstanders van een verbod waarschuwen dat de AfD zo'n procedure zal gebruiken om zichzelf als slachtoffer te presenteren en de regering te beschuldigen van het onderdrukken van de vrijheid van meningsuiting. Ook verandert een partijverbod niets aan de rechts-radicalen overtuigingen van kiezers, zeggen tegenstanders. Als het twijfelachtig is of de procedure uitmondt in een verbod, werkt zo'n aanvraag alleen maar contra-productief, zeggen zij. Het leidt er mogelijk toe dat meer mensen zich van de politiek afkeren.

Daarbij is de partij volgens sommigen te groot geworden om te verbieden. De partij is al te diep in de samenleving verankerd om nog te verbieden, redeneren zij. Bij de deelstaatverkiezingen in de oostelijke deelstaten Saksen-Anhalt en Mecklenburg-Voorpomeren dit najaar kan de partij de grootste worden.

Een andere mogelijkheid die de wet sinds 2017 biedt, is om de partij [uit te sluiten van de subsidies](#) en belastingvoordelen voor politieke partijen. Net als een partijverbod zou dit moeten worden aangevraagd door Bondsdag, Bondsraad of bondsregering. Het grondwettelijk hof kan dan voor zes jaar de financiering intrekken. De criteria zijn iets minder strikt dan bij een partijverbod, het hoeft niet bewezen te zijn dat de partij haar 'grondwet-ondermijnende doelen' ook kan bereiken, aldus het hof.

De AfD krijgt miljoenen uit de staatskas, net als andere politieke partijen. De Desiderius-Erasmus-Stiftung van de AfD krijgt dit jaar mogelijk voor het eerst ook geld van het budget voor wetenschappelijke stichtingen. Maar [vandaag werd bekend](#) dat het ministerie van Binnenlandse Zaken de toetsing of de stichting aan de voorwaarden voldoet, nog niet heeft afgerond. Om voor het geld in aanmerking te komen moet een stichting zich onder meer actief inzetten voor de vrije, democratische rechtsorde en streven naar *Völkerverständigung*, begrip tussen

volkeren.

Dit is een artikel gedownload via [duitslandinstituut.nl](https://www.duitslandinstituut.nl).

Artikel:

<https://www.duitslandinstituut.nl/artikel/66518/rechter-dienst-mag-afd-niet-extreemrechts-noemen>